

Eylül 2022

SAHTE İMZALI ÇEKİN ÖDENMESİNDEN MUHATAP BANKANIN SORUMLULUĞU

(Bu makale 5 Eylül 2022 tarihinde Av. Dr. Umut Kolcuoğlu'nun Dünya Gazetesi'ndeki Hukuk Notları başlıklı köşesinde yayımlanmıştır.)

Çek, hukuki anlamda, bir bankaya hitaben yazılmış ve Türk Ticaret Kanunu'na göre düzenlenmiş, ödeme emri içeren bir kambiyo senedir. Havale ilişkisinin bulunduğu çekin üç tarafı vardır: Çeki düzenleyen (keşideci), muhatap banka ve lehdar/hamil (alacaklı). Çek, tıpkı diğer kambiyo senetleri gibi kanunen emre yazılı kıymetli evrak olduğundan, prensip olarak ciro ile devredilebiliyor. Bir çek, Türk Ticaret Kanunu'nda aranan unsurları görünüşte taşısa bile, düzenleyenin imzası ona veya temsilcisine ait değil ise bu durumda "sahte çek"ten söz ediliyor. Sahte imzalı çekin muhatap banka tarafından ödenmesi, hukuki sorumluluğa ilişkin bazı sorunları ortaya çıkarıyor.

Bu sorumluluğa değinmeden önce bir diğer noktaya işaret etmekte fayda var. Çekte aslında düzenleyenin imzası dışında başka borçluların imzalarının; örneğin cirantaların imzalarının sahte olması da ihtimal dahilinde. Kanunda bu ihtimale ilişkin özel bir hüküm bulunuyor ve buna göre, muhatap bankanın, çeki düzenleyen dışındaki borçluların örneğin cirantaların imzalarının gerçekliğini araştırma zorunluluğu bulunmuyor. Anılan hukuk kuralı, kambiyo senetlerindeki imzaların bağımsızlığına ve özellikle borçlunun meşru/yetkili hamile iyiniyetli ödeme ile borçtan kurtulmasına ilişkin kurallarla paralellik arz ediyor. Çekteki imzalardan birinin gerçek olmaması, senedin geçerliliğini ve geçerli imzası bulunan diğer borçluların sorumluluğunu ortadan kaldırmıyor. Bununla birlikte, imzanın sahteliği sonucunda, ilgili kişi borç yüklenmiyor ve bu savunmayı herkese karşı ileri sürebiliyor.

"Sahte çek"e ilişkin olarak ise Türk Ticaret Kanunu'nda muhatap bankanın sorumluluğunu düzenleyen özel hüküm bulunuyor. Bu hüküm uyarınca muhatap bankanın ibraz ve ödeme sırasında düzenleyenin imzasının gerçekliğini incelemesi zorunlu tutuluyor. Bankanın bu yükümlülük açısından özenli davranması, tereddüt halinde çeki düzenleyenle iletişime geçmesi ve/veya uzman kişilerin görüşüne başvurması öneriliyor. Muhatap bankanın sahte çekten sorumluluğu çekte imzası taklit edilen düzenleyene karşı olup banka çekin haksız yere ödenmesinden ortaya çıkan zararı tazmin etmekle sorumlu tutuluyor. Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarında, bu sorumluluğun kusursuz sorumluluk esasına dayandığı kabul ediliyor. Anılan sorumluluk, tahrif edilmiş çeklere de uygulanabiliyor.

Muhatap bankanın sorumluluğu bakımından çek defteri sahibinin çek defterini özenle saklama yükümlülüğü göz önünde bulunduruluyor. Yargıtay'ın sözü edilen saklama yükümlülüğünün ihlal edilip edilmediğinin araştırılması ve -varsa- kusur oranının belirlenmesi gerektiğine yönelik kararları bulunuyor. Çek defterini saklama yükümlülüğü kusurlu bir davranışla ihlal edilmişse, bu kusur oranında muhatap bankanın tazminat borcu azalabiliyor. "İyi saklama" sadece örnek olarak kanunda belirtiliyor. Buna benzeyen başka durumlar da yükümlülük ihlali ve kusurlu davranış sayılabiliyor. Uygulamada uyuşmazlıkların çözümünde ilgili imzanın sahteliği analizinde ve

KOLCUOĞLU DEMİRKAN KOÇAKLI

düzenleyenin -varsa- kusurunun tespitinde uzman kişilerden ve bilirkişi incelemesinden yararlanılabiliyor.

Peki, muhatap bankanın ibraz sırasında sahte imzalı olduğunu tespit ettiği çeki "karşılıksızdır işlemi" yapması mümkün mü? Sahte imzalı olduğu belirlenen bir çeki karşılıksızdır şerhi konmaması gerekiyor. Çünkü bu işlem, karşılığı bulunmadığı için ödenmeyen bir çekin bu durumunu tespit işlevi taşıyor. Ancak sahte imzalı çekte muhatap banka karşılığı bulunsa bile ilgili çeki ödemekle yükümlü değil. Yargıtay'ın sahte imzanın muhatap banka açısından ödemedi kaçınma nedeni olduğuna yönelik kararları var. O halde karşılıksız çekin hukuki ve cezai sorumluluk doğurabileceği de düşünüldüğünde, şartları oluşmadan "karşılıksızdır işlemi" yapılmaması gerekiyor. Bununla birlikte muhatap bankanın çekin ibraz edildiğini (ibraz tarihi, ibraz edenin kimliği vs.) tespit ederek, ödememe nedenini belirten bir şerh koyması mümkün. Bu durumda ödenmeyen çeki geri alan hamil, ödememe durumunu tespiti yarayan başka bir yasal yöntem (ödeme protestosu) başvurarak, imzaların bağımsızlığı ilkesi uyarınca çekte -varsa- cirantalara ya da diğer borçlulara başvuru haklarını kullanabiliyor.

Sonuç olarak, muhatap banka ibraz edilen sahte imzalı çeki dayanarak hamile ödeme yaparsa, bundan sorumlu olabiliyor. Düzenleyen, yani çek defteri sahibi de sahte imzalı çekin ödenmesinde birlikte kusurlu sayılabiliyor. Bu durumda muhatap bankanın çek defteri müşterisine karşı tazminat sorumluluğu sınırlanabiliyor. Sahte imzalı çekler, imza incelemesi gibi teknik tarafı da olan karmaşık hukuki sorunlara neden olabiliyor. Çek defteri sahiplerinin, çek defterleri ve yapraklarını özenle saklaması ve usulsüz çek düzenlenmesine neden olabilecek davranışlardan kaçınması gerekiyor. Muhatap bankanın sahte çeki ödeme nedeniyle sorumluluğu, her ne kadar geniş ve kapsamlı gözükse de düzenleyen açısından güvenli bir liman olmayabilir.

İLETİŞİM

Av. Dr. Umut Kolcuoğlu

ukolcuoglu@kolcuoglu.av.tr